

Mr. Cornelis Pijl Hogeweg
Het kind van de bovenmeester

1933 - 1953

De verhuizing

Ik ben in 1929, 85 jaar geleden, geboren op Marken. Mijn vader was daar hoofd van de school. In 1933 besloten mijn vader en moeder te verhuizen van de zee naar de bossen, dat was beter voor de gezondheid. Die verhuizing had heel wat voeten in de aarde, want Marken was nog een eiland. Veel weet ik mij daar niet van te herinneren want ik was destijds pas vier jaar. Ik weet nog wel toen we op de Rudolphstichting aankwamen dat ik met mijn fietsje op het schoolplein mocht fietsen. Dat vond ik prachtig. Daar heb ik een foto van. Het is eigenlijk een ansichtkaart. De foto is genomen in 1933. Ik ben dat jochie op het fietsje en mijn moeder staat achter de heg in de tuin van ons huis. Ik was enig kind thuis en dat heeft zo zijn voordelen. Achteraf beseft ik dat ik in de gelukkige omstandigheid heb verkeerd dat mijn ouders en mijn grootouders van moederskant in mijn jeugd veel voor mij hebben betekend.

Positie vader

Mijn vader, meester Hogeweg, werd hoofd van de enige school die in die tijd op de Rudolphstichting was voor zowel pleeg- als eigen kinderen. We woonden bij de school in een prachtig huis. Het was een zelfstandige school met een afdeling VGL (Voortgezet Lager Onderwijs). De school had wel hetzelfde bestuur als de stichting, maar mijn vader had een onafhankelijke positie ten opzichte van de directeur. Hij werkte nauw samen met de heer Geleijnse, die tot 1946 directeur van de stichting was. Daarna werd mijn schoonvader Aris Haalboom directeur en in 1952 werd hij opgevolgd door Remmelt Mulder.

De jeugd van Cees (4 - 12 jaar)

Ik heb een mooie jeugd gehad. In mijn jeugd jaren heb ik veel gespeeld met vriendjes. Van het verschil tussen pleegkinderen en eigen kinderen heb ik nauwelijks iets gemerkt. Daar was ik mij ook helemaal niet van bewust. Ik was met heel andere dingen bezig. Twee van mijn beste vrienden waren pleegkinderen, Gerrit Kroon en Bram Rottier, die kwamen regelmatig bij ons thuis. Er werd veel gevoetbald en mijn vader was zelf gek op voetbal. Er was in die tijd nog geen voetbalclub, maar hij organiseerde geregeld wedstrijddjes. Ook luisterde hij graag naar de voetbalverslagen op de radio, soms op een tijdstip dat we naar de kerk moesten. Hij zei dan: "Gaan jullie maar vast, ik kom zo." Als hij, net op tijd, de kerk binnenkwam, gebaarde hij met zijn vingers de uitslag van een bepaalde wedstrijd. Ook was hij reserve organist in de kerk. Ik herinner me dat de jongens hem een keer uitdaagden. "Meester durft vast geen Sari Mareis in de kerk te spelen!" Dat moest je niet tegen mijn vader zeggen. Na afloop van de dienst, tijdens de collecte, ging het orgelspel geleidelijk over in het bekende melodietje van Sari Mareis. Dit tot groot genoegen van de jongens uit het paviljoen. Je vraagt me naar de bouw van de kerk in het begin van de oorlog, daar herinner ik me niet veel van. Ik was nog een klein jongetje. De naam van de architect was de heer Sikma uit Kampen. Hij was tevens bestuurslid van de stichting. Wat me bijgebleven is, dat is de aanvoer van de grote bogen voor de kerk. Dat vond ik interessant, het was een heel spektakel.

Het verhaal over het knuppelkamertje

Citaat:

"In de periode dat meester Gerrit Hogeweg er hoofd was bezocht Annie Kamphorst de school. In die

tijd zaten de handen van het personeel redelijk los.... Ook het 'knuppelkamertje' van meester Hogeweg maakte op de kinderen veel indruk. Daar werden de stoute leerlingen de 'normen en waarden' met harde hand toegediend. Wie niet teveel jammerde kwam er met een klap of vier, vijf vanaf maar diegenen die luidkeels te kennen gaven dat ze pijn leden, werden ruimschoots bediend. Een van de klasgenoten van Annie zag op zekere dag de bui al hangen en had een stapeltje kranten in zijn broek gestopt om het geweld te keren. Nadat de deur achter hem en meester Hogeweg met een klap was gesloten wachtten de overige kinderen met spanning af wat er zou gebeuren. Een luid geblor kondigde aan dat de strafexercitie was begonnen. Het gejammer hield maar aan, wel minstens een kwartier. Daarna ging de deur van de klas weer open en de kinderen zagen, in plaats van een murw geslagen klasgenoot, wel een rood hoofd maar dat was voorzien van een brede grijns; de truc met de kranten had geholpen! Daarachter liep meester Hogeweg, bijkans badend in het zweet; hij kon niet meer."

Einde citaat. Bron: Het boek De Glind... gewonnen uit weerspanning woud

Dat is een mooi verhaal, zegt Cees lachend, het befaamde knuppelkamertje van mijn vader. Ja dat heb ik ook aan den lijve ondervonden. Het maakte geen verschil of ik nou zijn zoon was of niet. Hij werd wel eens driftig en dan moest je wel even opletten wat je deed. We kunnen ons dat nu niet goed meer voorstellen maar in die tijd waren dit soort straffen heel gewoon.

De rol van mijn grootouders van moeders kant in mijn leven

Ik was twaalf jaar oud (1941) en ik zou naar het gymnasium. Dat was een lastige kwestie, want in Barneveld was geen gymnasium en in Amersfoort alleen een neutrale. De keus viel op Harderwijk. Even heb ik geprobeerd om thuis te blijven wonen. Ik ging dan 's morgens op de fiets naar Barneveld, vervolgens per bus naar Harderwijk en 's avonds vice versa. Dat was een onhoudbare situatie. Mijn grootouders van moeders kant, hun naam was Pijl, woonden in Apeldoorn. Toen zij hoorden wat het probleem was, verkochten ze hun huis aldaar en kochten er een in Harderwijk, zodat ik door de week bij hen kon wonen. In het weekend ging ik naar mijn ouders op de stichting. Mijn grootouders Pijl hebben veel voor mij betekend. Dat ik nu Pijl Hogeweg heet heb ik te danken aan mijn grootvader. Grootvader Pijl was directeur van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij en hij had maar één dochter. Dat laatste betekende dat de naam Pijl verloren zou gaan. Dat wilde hij niet. De naam Pijl moest blijven voortbestaan. Hij kocht langs officiële weg, via publicatie in de Staatscourant, etc. voor 500 gulden die naam voor zijn enige kleinzoon. In mijn studententijd grapte ik wel eens: "Als ik geld tekort kom dan verkoop ik een letter."

De oorlogstijd

Tijdens de oorlog bleven mijn ouders niet aan de kant staan. We hebben verscheidene Engelse piloten tijdelijk in huis gehad. Op een keer zei mijn moeder: "Die vent moet weg, ik vertrouw het niet." En met die vent bedoelde ze een Engelse piloot. Mijn vader kon praten als Brugman, maar moeder was niet te vermurwen, de man moest diezelfde avond nog weg. Hij werd naar wasbaas Boke Dijkstra gebracht. Ik weet niet of mijn moeder een voorgevoel heeft gehad maar de volgende ochtend om vijf uur stond de SD (Sicherheits Dienst) voor de deur. Mijn vader is nog even opgepakt geweest, want de Duitsers roken de geur van Engelse sigaretten. Hij is al gauw weer vrijgelaten, want ze konden niks bewijzen. Zelf ben ik ook bijna de klos geweest. Het was aan het einde van de oorlogstijd en ik moest iets wegbrengen wat het daglicht in oorlogstijd niet kon verdragen. Ik werd aangehouden door een Duitse soldaat. Gelukkig had hij het alleen op mijn horloge voorzien, anders was het niet goed met mij afgelopen.

Mijn studententijd en mijn band met de stichting

Mijn vader deed veel aan politiek, dus daar werd ik van jongs af aan mee geconfronteerd. Ook in mijn jongere jaren heb ik altijd wel ambitie gehad voor het bestuurlijke. Ik zat in alle mogelijke verenigingen. Zo heb ik mijn vrouw Paula leren kennen. Ik zat nog op het gymnasium in Harderwijk.

Zij zat in de derde klas en ik in de vijfde. Ik werd voorzitter van de leerlingenvereniging en zij werd de secretaresse van de vereniging. Dat is alweer 70 jaar geleden. Na mijn gymnasiumtijd ben ik gaan studeren aan de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam. Ook in die tijd ging ik in de weekenden naar huis. Op die manier bleef ik met de stichting verbonden en ik had een uitstekende band met mijn ouders. In mijn studententijd was ik eveneens bestuurlijk actief. Ik was voorzitter van de juridische faculteitsvereniging en het sociëteitenbestuur. Alle mogelijke dingen organiseerde ik.

Aangezien ik een band bleef houden met de stichting kon het gebeuren dat je wel eens verrast werd. Zo weet ik nog uit mijn ontgroeningstijd dat we als nieuwbakken studenten 'ingeleid' werden in de Wallen, de hoerenbuurt van Amsterdam. Ik zag daar een paar meisjes die op de Rudolphstichting hadden gezeten, ook in verband met prostitutie. Als de meisjes 21 jaar waren, werden ze 'vrijgelaten' en belandden ze vaak weer in de prostitutie. Ik werd door hen enthousiast begroet en ik hoorde meermalen roepen: "Ha Cees, hoe gaat die?" Ik vertelde niet dat ik de meisjes van de Rudolphstichting kende en zo kreeg ik in mijn studententijd de naam de grootste hoerenloper van de VU te zijn. Dit doet mij trouwens ook denken aan een keer dat ik op een zondag met deze meisjes in het busje van Stoffelsen naar het ziekenhuis in Ermelo ging. Ik had nog geen rijbewijs, maar dat stak in die tijd niet zo nauw. Toen we door Barneveld reden zag ik de zoon van dominee Fraanje lopen, die zat bij mij op school. Zijn vader was predikant van de zwartekousenkerk. Ik toeterde en ik zwaaide, maar hij dook weg en wilde mij niet zien. Daar heb ik wel plezier om gehad.

Mijn huwelijk met Paula

In 1946 kwam Paula op de stichting wonen. Haar vader werd daar directeur. We kenden elkaar al van onze gymnasiumtijd en je begrijpt dat daardoor de band alleen maar sterker is geworden. Na mijn studententijd ben ik in militaire dienst gegaan en daar heb ik een officiersopleiding gevolgd. In 1953 zijn we getrouwd in het kerkje op de stichting. We werden getrouwd door dominee Pieter Uidam. Dezelfde Pieter Uidam waarvan je mij zojuist de anekdote hebt voorgelezen over catechisatie en zeepsop. Hij zat vroeger in Marken op school bij mijn vader. Hij was heel intelligent en mocht doorleren, maar hij was de zoon van een visser en geld was er niet. Mijn vader heeft toen een actie op touw gezet om geld in te zamelen en zo kon Pieter theologie studeren. Hij werd eerst dominee in Schellingwoude, toen op de Rudolphstichting en later keerde hij terug naar een eiland, namelijk Texel. Dat verhaal over catechisatie en zeepsop is trouwens wel een mooie anekdote. Het klopt dat hij een klein stevig mannetje was. Ik heb daar nog wel een foto van. Daar staat hij met zijn vrouw op. Het is een foto die genomen is tijdens ons huwelijk op De Glind.

Tot slot

Als we vragen om vader en moeder Hogeweg te typeren dan zegt Cees:

"Moeder was afstandelijk, een goede organisator en ze was hartelijk. Ze werd soms gravin genoemd. Vader was joviaal en ook een goede organisator. Hij maakte totaal geen onderscheid tussen eigen en pleegkinderen. Mijn vader was echt een factotum voor de Rudolphstichting, hij deed werkelijk van alles. Hij was o.a. voorzitter van de Oranjevereniging, voorzitter van de kiesvereniging van de ARP en voorzitter van de kerkenraad. Ze hadden beiden het hart op de goede plek. Hoe ik in het leven sta? Ja, da's moeilijk te zeggen. Ik ben geen letterknecht van de bijbel. De bijbel is Gods woord. De bijbel moet je letterlijk zien in het kader van de tijd waarin hij geschreven is, dus om elkaar om de oren te slaan met een bijbeltekst vind ik onjuist. Ik zeg niet dat de bijbel een politiek of maatschappelijk handboek is, maar vanuit de bijbel kun je een maatschappelijke positie kiezen en kun je politieke keuzes maken. De bijbel is voor mij een bewust richtsnoer. Niet een reglement.

Mr. Cornelis Pijl Hogeweg